

РЕГУЛЮВАННЯ ІМПОРТУ В УМОВАХ ВАЛЮТНИХ КОЛИВАНЬ

Наукова стаття присвячена актуальному питанню формування ефективної системи регулювання зовнішньої торгівлі, зокрема її імпортової компоненти в умовах коливань валютного курсу. Метою статті є обґрунтування необхідності регулювання імпорту в умовах валютних коливань. Вирішення поставленої мети здійснюється на основі аналізу впливу девальвації на діяльність імпортерів в Україні в умовах економічної та політичної нестабільності та подій на Сході України. На основі використання методів економіко-статистичного аналізу проведено розрахунок витрат проміжного імпорту за видами економічної діяльності та оцінено зміну імпортоємності залежно від коливань номінального ефективного курсу національної валюти; з використанням структурно-функціонального методу проведено групування видів економічної діяльності залежно від рівня імпортоємності. Визначено причини різкого падіння курсу гривні на початку 2015 р. та оцінено його наслідки для платіжного балансу. Здійснено розрахунок впливу валютного курсу на окремі види економічної діяльності на основі рівнянь і тотожностей системи національних рахунків з урахуванням рівня їх імпортоємності. Виявлено лінійну залежність між коливанням валютного курсу та імпортоємністю. Проведено аналіз напрямків регулювання імпорту з метою стабілізації платіжного балансу. Оцінено можливості та перспективи селективного імпортозаміщення в умовах зростання цінової конкурентоспроможності вітчизняних товарів. Наукова новизна дослідження полягає у прогнозуванні імпортоємності при девальвації і ревальвації гривні на 1%, 5% та 10%; визначено вплив окремих видів економічної діяльності на обсяги експорту. Практична значущість полягає у можливості врахування проведених розрахунків при виборі методів та інструментів регулювання імпорту органами державної влади.

Ключові слова: валютні коливання, девальвація, імпортоємність, імпортозаміщення, конкурентоспроможність.

ВСТУП

В нинішніх умовах коливання валютного курсу впливає на імпортерів в Україні, діяльність яких стає ускладненою з огляду на політичну і економічну невизначеність та у результаті подій на Сході країни. Крім того, з метою стабілізації платіжного балансу Кабінетом Міністрів України було прийнято розпорядження №119 від 16.02.2015 р. щодо введення імпортного збору у розмірі від 5% (енергоносії, окремі медикаменти, а також інші нежиттєво важливі товари) до 10% (готові товари позицій 1-24 УКТЗЕД) на імпортні товари за виключенням позицій критичного імпорту (електроенергія, неопромінені паливні елементи для АЕС, вугілля, кокс, газ природний, нафта і нафтопродукти сирі, бензин і дизельне паливо, гуманітарна допомога, озброєння) строком на 12 місяців, що також призведе до зростання ціни на імпортний товар.

Постановка проблеми. Теорія та світова практика свідчать про суперечливість поглядів щодо наслідків девальвації для національної економіки. З одного боку, вважається, що девальвація національної валюти повинна стимулювати зростання експорту, а це, своєю чергою, сприяє зростанню ВВП, доходів населення та зменшенню безробіття. Однак, статистика свідчить, що позитивне сальдо зовнішньоторговельного балансу в Україні за січень-листопад 2014 року у розмірі 2,9 млрд. дол. США було досягнуто не внаслідок зростання експорту, а завдяки більш стрімкому скороченню імпорту. Відтак, девальвація гривні не тільки не стимулювала зростання експорту, а навіть навпаки, призвела до його зниження. Серйозним фактором, який ще більше загострив

ситуацію в українській економіці, стала неоголошена війна з Російською Федерацією і, як наслідок, у 2014 р. падіння ВВП України складало 7,5%, експорту – 14,8%, імпорту – 29,3% при майже стовідсотковій девальвації гривні [14].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження причин коливань валютного курсу та їх наслідків для національної економіки широко висвітлено у вітчизняній та зарубіжній літературі. Так, у роботах І. Бураковського [12], А. Гальчинського [1], В. Гейця [2], Н. Жмурко [4], В. Міщенко [8] та ін. проаналізовано тенденції та проблеми курсоутворення в Україні. У працях О. Яременко [10], Г. Яценко [11], І. Серпак [11] проведено моніторинг фінансової стабільності та розроблено систему індикаторів попередження кризи. Проблематика регулювання імпорту та обґрунтування напрямків імпортозаміщення висвітлено у роботах В. Зарянкін [5], Я. Жаліло [3], Л. Ісмагілової [7], С. Пазізіної [9]. Водночас мало дослідженими залишаються питання щодо напрямків регулювання імпорту в умовах девальвації гривні.

Мета статті (постановка завдання). Мета статті полягає у обґрунтуванні необхідності регулювання імпорту в умовах валютних коливань.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Знецінення національної валюти призвело до економічних втрат імпортерів та здорожчання імпорту, зменшення його обсягів, а відтак до згорання діяльності ряду імпортерів на території України. У такій ситуації за інших рівних умов розширюється

попит на товари внутрішнього виробництва за рахунок зростання їх цінової конкурентоспроможності, тобто спостерігається пасивне імпортозаміщення (процес підвищення частки вітчизняних виробників на внутрішньому ринку в умовах звуження внутрішнього попиту та підвищення цінової конкурентоспроможності) [11, с. 559]. Однак такий варіант збільшення частки вітчизняних виробників на внутрішньому ринку не є бажаним з огляду на макроекономічну стабільність. Водночас, можливості зростання цінової конкурентоспроможності вітчизняної продукції є також обмеженими у зв'язку з високою часткою імпорту товарів для проміжного споживання у реальному секторі економіки (зокрема, в ряді експортоорієнтованих видів діяльності таких, як машинобудування та металургійне виробництво), вартість яких також зростає у результаті девальвації національної валюти.

Причиною падіння курсу гривні є багаторічна незбалансованість економічної політики, яка не відповідає кон'юктурі зовнішніх ринків і структурі торговельного балансу. Основним фактором тиску на гривню виступає торговельний баланс, сальдо якого, починаючи з 2006 року, є від'ємним і у 2013 році становило 3,53% ВВП [14]. Пом'якшити вплив негативного сальдо торговельного балансу на курс валют можуть інвестиції з-за кордону, які забезпечують притік іноземної валюти і здешевлюють її по відношенню до національної, однак у 2014 р. спостерігалось суттєве зменшення (на 21,0%) обсягу прямих іноземних інвестицій до 45 млрд. дол. США [14]. Для зростання рівня їх залучення в Україні необхідно покращити інвестиційний клімат, що може стати результатом активізації економічних реформ. Крім того, відсутність необхідної валюти в Україні переважно вирішувалась завдяки додатковій емісії, яка повинна була знизити курс національної валюти через політику таргетування валютного курсу НБУ. Для реалізації цієї політики були залучені золотовалютні резерви, які станом на грудень 2014 року становили 7,5 млрд. дол. США, а в січні 2015 року – 6,4 млрд. дол. США, з яких готівковий грошовий ресурс становив 1,4 млрд. дол. США, а цінні папери – 5,0 млрд. дол. США [15].

Одним із завдань макроекономічної політики України є забезпечення позитивного сальдо платіжного балансу. Оскільки основною формою участі країни у світових господарських зв'язках виступає торгівля товарами, то елементом, який визначає сальдо платіжного балансу, є підсумок торговельного балансу. Відповідно, головним інструментом, що забезпечує зростання притоку іноземної валюти над її відтоком можна назвати стимулювання експорту вітчизняної продукції [6, с. 54]. Однак ефект від зростання експорту багато у чому нівелюється високою імпортоємністю національної економіки, оскільки більше 66,2% всього імпорту в Україні у 2012 р. використовується на цілі проміжного споживання.

Для більш конкретних розрахунків впливу валютного курсу на окремі види економічної діяльності розрахуємо повні затрати імпорту на

виробництво кінцевої продукції і частку імпорту у повних витратах на виробництво одиниці кінцевої продукції на основі методології міжгалузевого балансу.

На основі даних міжгалузевого балансу сформуємо матрицю A коефіцієнтів прямих витрат з елементами a_{ij} :

$$a_{ij} = \frac{x_{ij}}{x_j}, \quad (1)$$

де x_{ij} – сумарний обсяг продукції i -ї галузі, використаної у звітному періоді j -ю галуззю для виробництва усієї її продукції;

x_j – обсяг валового випуску j -ї галузі.

По аналогії з матрицею A сформуємо матриці F та D , елементи якої f_{ij} та d_{ij} представляють собою, відповідно, коефіцієнти прямих витрат імпортих і вітчизняних товарів і послуг i -ї галузі для проміжного споживання j -ю галуззю у звітному періоді і знаходиться за формулою:

$$f_{ij} = \frac{x_{ij}^{for}}{x_j}, \quad (2)$$

$$d_{ij} = \frac{x_{ij}^{dom}}{x_j}, \quad (3)$$

де x_{ij}^{for} , x_{ij}^{dom} – елементи таблиці використання галузями, відповідно, імпортих і вітчизняних товарів і послуг;

x_j – обсяг валового виробництва j -ї галузі.

Матрицю B_D повних витрат вітчизняної продукції знайдемо за формулою:

$$B_D = (E - D)^{-1}, \quad (4)$$

де E – одинична матриця

При знаходженні матриці B_F коефіцієнтів повних витрат імпорту необхідно врахувати, що імпортна продукція поступає в країну уже готовою, а відтак її повні витрати не можуть бути визначені по аналогії з повними витратами вітчизняної продукції як сума прямих витрат усіх порядків на її виробництво, тому формула трансформується:

$$B_F = F \times B_D, \quad (5)$$

Матрицю B коефіцієнтів повних витрат визначимо як суму матриць B_F та B_D .

Чим вища частка імпорту в повних матеріальних затратах, тим суттєвіше зниження курсу гривні відобразиться на зростанні цін на кінцеву продукцію галузі. Це, у свою чергу, вплине на обсяги продажу даної продукції на тих зарубіжних ринках, де ціна відіграє основну роль у формуванні попиту.

З табл. 1 можна прослідкувати, що до числа галузей з високою часткою імпорту в повних матеріальних витратах відносять виробництво коксу та продуктів нафтопереробки (0,45), виробництво хімічних речовин і хімічної продукції (0,37), виробництво електричного устаткування (0,36), виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів (0,31), виробництво гумових і пластмасових виробів (0,30), виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів (0,30). Поставки продукції цих галузей за кордон не можна стимулювати за рахунок девальвації гривні, оскільки їх висока потреба в проміжному імпорті нівелює позитивний вплив курсового фактору.

Зниження курсу гривні може сприяти росту експорту продукції таких галузей, як виробництво меблів та іншої продукції (0,19), сільське господарство (0,11), добувній промисловості і розробці кар'єрів (0,09). Невисока частка імпорту в повних матеріальних витратах дозволить при зниженні курсу гривні зробити їх продукцію дешевшою для зарубіжного споживача і збільшити обсяги експорту.

Розрахуємо ефективність експорту окремих галузей від зміни валютного курсу. Під ефективністю експорту розуміємо величину приросту сальдо торговельного балансу при зростанні експорту продукції галузі на одиницю. Очевидно, що додаткова одиниця експорту (у вартісному вираженні) буде збільшувати сальдо торговельного балансу менше, ніж на одиницю, в силу потреб імпорту сировини, матеріалів та комплектуючих. Величину необхідного імпорту описує розрахований показник імпортоємності

(табл. 1).

За інших рівних умов найбільш привабливим, з точки зору покращення сальдо торговельного балансу, є зростання сальдо торговельного балансу тих галузей, імпортоємність яких невелика (сільське господарство – 0,20 на одиницю кінцевої продукції, виробництво харчових продуктів – 0,32, текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри та виробів зі шкіри – 0,32). Вигідним є також зростання експорту послуг, таких як операції з нерухомим майном (0,03), освіта (0,04), фінансова та страхова діяльність (0,05). І навпаки, галузі з високою імпортоємністю, нарощуючи експорт, не можуть суттєво впливати на сальдо торговельного та платіжного балансу, оскільки притік валюти внаслідок продажу додаткової одиниці продукції супроводжується її відтоком внаслідок імпорту проміжних товарів.

Таблиця 1

Витрати проміжного імпорту за видами економічної діяльності в Україні у 2012 р.

Вид економічної діяльності	Прямі матеріальні витрати на виробництво одиниці продукції	Повні витрати імпорту на виробництво одиниці продукції (імпортоємність)	Частка імпорту в матеріальних витратах
Сільське, лісове та рибне господарство	1,72	0,20	0,11
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	1,58	0,14	0,09
Виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів	2,16	0,32	0,15
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	1,42	0,32	0,22
Виготовлення виробів з деревини, паперу та поліграфічна діяльність	1,84	0,50	0,27
Виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення	1,64	0,73	0,45
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	1,81	0,67	0,37
Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	1,83	0,57	0,31
Виробництво гумових і пластмасових виробів та іншої неметалевої мінеральної продукції	1,79	0,53	0,30
Виробництво металів та готових металевих виробів, крім машин і устаткування	1,82	0,62	0,34
Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	1,78	0,55	0,31
Виробництво електричного устаткування	1,45	0,53	0,36
Виробництво машин і устаткування, не віднесені до інших угруповань	1,65	0,46	0,28
Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів	1,64	0,49	0,30
Виробництво меблів, іншої продукції, ремонт і монтаж машин і устаткування	1,76	0,34	0,19

Джерело: розраховано автором за даними таблиць «Витрати-випуск в основних цінах» [14]

До таких галузей відносимо виробництво коксу та продуктів нафтопереробки (0,73), виробництво хімічних речовин і хімічної продукції (0,67), виробництво металів та готових металевих виробів (0,62), тобто ті, які забезпечують нині основну частку українського експорту. Відтак, така структура експорту не дозволить покращити сальдо

торговельного і платіжного балансу виключно завдяки зростанню його обсягів. Прослідкуємо як буде змінюватись імпортоємність галузей під впливом фактору валютного курсу. Для цього введемо у аналіз коефіцієнт K , що відображатиме зміну номінального курсу гривні. Значення $K > 1$ означає девальвацію національної грошової одиниці: при $K < 1$ відбувається

зростання курсу гривні.

$$\sum b_{Fij} = K \times \sum_j b_{Fij} \times b_D, \quad (6)$$

де $\sum b_{Fij}$ - повні витрати імпорту за видами діяльності з урахуванням зміни курсу гривні;

$\sum b_{Fij}$ - вихідні повні витрати імпорту за видами економічної діяльності.

Існування такої лінійної залежності між коливанням валютного курсу і імпортоємністю означає, що зміна номінального курсу гривні в той чи інший бік на 1% призведе до відповідної зміни імпортоємності галузі також на 1%.

Таким чином, чим вища існуюча імпортоємність галузі у вартісному вираженні, тим суттєвіше вона зросте при девальвації гривні, знизиться при його

рості, і навпаки, в галузях з низькою імпортоємністю коливання курсу гривні не матимуть суттєвого впливу на вартість витрат проміжного імпорту (табл. 2).

При девальвації гривні найдинамічніше зростає імпортоємність таких галузей, як виробництво коксу та продуктів нафтопереробки, виробництво хімічних речовин і хімічної продукції, виробництво металів та готових металевих виробів. Це означає, що знецінення гривні хоч і зробить українську продукцію дещо дешевшою для іноземних покупців та за рахунок цього дозволить національним товаровиробникам наростити обсяги експорту, одночасно зумовить приріст (у вартісному вираженні) повних витрат проміжного імпорту для виробництва продукції цих галузей.

Таблиця 2

Зміна імпортоємності окремих видів економічної діяльності України при зміні номінального ефективного курсу гривні

Вид економічної діяльності	Імпортоємність						
	Існуюча	При девальвації			При ревальвації		
		на 1%	на 5%	на 10%	на 1%	на 5%	на 10%
Галузі з високою імпортоємністю							
Виготовлення виробів з деревини, паперу та поліграфічна діяльність	0,50	0,51	0,53	0,55	0,50	0,48	0,45
Виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення	0,73	0,74	0,77	0,81	0,72	0,70	0,66
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	0,67	0,68	0,71	0,74	0,67	0,64	0,61
Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	0,57	0,58	0,60	0,63	0,57	0,55	0,52
Виробництво гумових і пластмасових виробів та іншої неметалевої мінеральної продукції	0,53	0,53	0,56	0,58	0,52	0,50	0,48
Виробництво металів та готових металевих виробів, крім машин і устаткування	0,62	0,63	0,65	0,68	0,61	0,59	0,56
Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	0,55	0,55	0,57	0,60	0,54	0,52	0,49
Виробництво електричного устаткування	0,53	0,53	0,55	0,58	0,52	0,50	0,47
Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань	0,46	0,47	0,49	0,51	0,46	0,44	0,42
Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів	0,49	0,50	0,52	0,54	0,49	0,47	0,44
Галузі з низькою імпортоємністю							
Сільське, лісове та рибне господарство	0,20	0,20	0,21	0,22	0,19	0,19	0,18
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	0,14	0,14	0,15	0,16	0,14	0,13	0,13
Виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів	0,32	0,33	0,34	0,36	0,32	0,31	0,29
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	0,32	0,32	0,33	0,35	0,32	0,30	0,29
Виробництво меблів, іншої продукції, ремонт і монтаж машин і устаткування	0,34	0,35	0,36	0,38	0,34	0,33	0,31

Джерело: розраховано автором за даними таблиць «Витрати-випуск в основних цінах» [14]

Таким чином, вплив притоку валюти на сальдо торговельного балансу буде зменшуватись за рахунок суттєвого відпливу грошових засобів за кордон.

При укріпленні гривні найбільш швидко зниження імпортоємності буде спостерігатись в аналогічних галузях. Однак одночасно зі

здешевленням імпорту для виробника дорожчають сировина, матеріали і комплектуючі вітчизняного виробництва, а також робоча сила. Викликане цим зростання витрат експортерів може призвести до зниження їх рентабельності чи до втрати тих ринків, де основним фактором конкурентоспроможності

українських товарів є ціна.

Виходом із ситуації є зміна товарної наповненості експорту України. Економічно доцільним є розвиток експорту тих галузей, які орієнтовані на місцеві джерела сировини: добувна промисловість, сільське, лісове та рибне господарство.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Таким чином, в нинішніх умовах наявний рівень девальвації суттєво вплинув на діяльність імпортерів, перегляд їх цінової політики та обґрунтування доцільності ведення бізнесу в Україні. Крім того, зниження купівельної спроможності населення робить імпорتنі товари недоступними для переважної частини громадян, середньомісячна заробітна плата яких у 2014 році складала 3476 грн., а мінімальна заробітна плата з урахуванням нинішнього курсу коливається в межах 43 дол. США.

За такої ситуації створюються сприятливі передумови для впровадження політики селективного імпортозаміщення, основним акцентом якої повинна стати орієнтація на несировинні, переробні і

високотехнологічні галузі промисловості. При цьому інструментом його досягнення необхідно визначити скоординовані зусилля бізнесу і держави щодо підвищення конкурентоспроможності країни та покращення економічного клімату України.

Водночас існує ряд перешкод на шляху імпортозаміщення в Україні, серед яких високий ступінь зносу основних фондів та низький рівень технологічності виробництва. Більш того, зростання частки імпорту у проміжному споживанні вказує на високий рівень залежності реального сектору економіки від імпортової сировини і комплектуючих, зокрема особливо чітко це прослідковується у хімічній та нафтохімічній видах діяльності, металургійному виробництві та машинобудуванні.

Труднощі у практичному впровадженні стратегії імпортозаміщення пов'язані і з ситуацією, яка склалась на Сході України та в умовах економічної й політичної невизначеності. Водночас дана тематика тісно пов'язана з проблемою втрати внутрішнього ринку вітчизняними виробниками як фактору дестабілізації економічного розвитку та вимагає подальших розвідок у цьому напрямі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гальчинський А. Економічний розвиток: методологія оновленої парадигми [Текст] / А. Гальчинський // Економіка України. – 2012. – № 5. – С. 4-17.
2. Геєць В. М. Макроекономічна оцінка грошово-кредитної та валютно-курсової політики України до і під час фінансової кризи / В. М. Геєць // Економіка України. – 2009. – № 541. – С. 234-311.
3. Жаліло Я. А. Проблеми формування сучасних засад політики імпортозаміщення в Україні / Я. А. Жаліло, В. М. Гацько // Стратегічна панорама. – 2006. – №1. – С. 102-111.
4. Жмурко Н. В. Доларизація економіки України в умовах фінансової нестабільності / Н. В. Жмурко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Aprer/2010_6_2/19.pdf.
5. Зарянкин В. В. Роль імпортозамещения в системе международных торговых отношений / В.В. Зарянкин // Беларусь и мировые экономические процессы: сб. науч. статей. – Выпуск 7. – 2010. – С.44-50.
6. Злотникова Е. Влияние валютного курса на эффективность экспорта отдельных отраслей экономики / Е. Злотникова // Банкаускі веснік. – №8. – 2008. – С. 53-56.
7. Исмаилова Л. Р. Развитие экспортоориентированных и импортозамещающих производств как фактор интеграции региона в систему мирохозяйственных связей: дис. канд. экон. наук: 08.00.05 / Исмаилова Л. Р. – Москва, 2004. – 212 с.
8. Міщенко В. І. Гнучкий режим курсоутворення: етапи запровадження та можливі наслідки для економічного розвитку України: науково-аналітичні матеріали / Міщенко В. І., Нідзельська І. А., Кулінець А. П., Шульга С. О. – К.: НБУ ЦНД, 2010. – Вип. 15. – 124 с.
9. Пазізіна С. М. Концептуальні засади політики імпортозаміщення / С. М. Пазізіна // Збірник наукових праць молодих вчених Тернопільського національного економічного університету «Наука молода». – 2011. – № 15-16. – С. 122-125.
10. Структурні зміни та економічний розвиток України / [Геєць В. М., Шинкарук Л. В., Артёмова Т. І. та ін.]; за ред Л. В. Шинкарука. – НАН України: Ін-т екон. та прогноз. – К., 2011. – 696 с.
11. Фактори макроекономічної нестабільності в системі моделей економічного розвитку : кол. монографія / за ред. М. І. Скрипниченко ; НАН України, Ін-т екон. та прогноз. – К., 2012. – 720 с.
12. Як подолати вплив міжнародної фінансової кризи: пошуки адекватної економічної політики / Аналітична доповідь. За ред. І. Бураковського та В. Мовчан. – Харків: Права людини, 2009. – 74 с.
13. Девальвация гривни: стоит ли украинцам ждать новой экономической политики / Информационное агенство УНИАН [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economics.unian.net/finance/1015960-devalvatsiya-grivni-stoit-li-ukraintsam-jdat-novoy-ekonomicheskoy-politiki.html>.
14. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
15. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=72631.

Пугачевская Екатерина Сергеевна

РЕГУЛИРОВАНИЕ ИМПОРТА В УСЛОВИЯХ ВАЛЮТНЫХ КОЛЕБАНИЙ

Научная статья посвящена актуальному вопросу формирования эффективной системы регулирования внешней торговли, в частности ее импортной компоненты в условиях колебаний валютного курса. Целью статьи является обоснование необходимости регулирования импорта в условиях валютных колебаний. Решение поставленной цели осуществляется на основе анализа влияния девальвации на деятельность импортеров в Украине в условиях экономической и политической нестабильности и событий на Востоке Украины. На основе использования методов экономико-статистического анализа произведен расчет затрат промежуточного импорта по видам экономической деятельности и оценены изменения импортоёмкости в зависимости от колебаний номинального эффективного курса национальной валюты; с использованием структурно-функционального метода проведена группировка видов экономической деятельности в зависимости от уровня импортоёмкости. Определены причины резкого падения курса гривны в начале 2015 и оценены его последствия для платежного баланса. Произведен расчет влияния валютного курса на отдельные виды экономической деятельности на основе уравнений и тождеств системы национальных счетов с учетом уровня их импортоёмкости. Выявлена линейная зависимость между колебанием валютного курса и импортоёмкостью. Проведен анализ направлений регулирования импорта с целью стабилизации платежного баланса. Оценены возможности и перспективы селективного импортозамещения в условиях роста ценовой конкурентоспособности отечественных товаров. Научная новизна исследования заключается в прогнозировании импортоёмкости при девальвации и ревальвации гривны на 1%, 5% и 10%; определено влияние отдельных видов экономической деятельности на объемы экспорта. Практическая значимость заключается в возможности учета проведенных расчетов при выборе методов и инструментов регулирования импорта органами государственной власти.

Ключевые слова: валютные колебания, девальвация, импортоёмкость, импортозамещение, конкурентоспособность.

Pugachevska K.

IMPORT REGULATION UNDER THE CIRCUMSTANCES OF CURRENCY FLUCTUATIONS

The issue of an effective system formation of foreign trade regulation, particularly its import component under the circumstances of exchange rate fluctuations have been considered in the article. The aim of the article is to justify the necessity of import regulation under the circumstances of currency fluctuations. Resolving this aim is based on the analysis of devaluation impact on importing activity in Ukraine in terms of economic and political uncertainties and events in Eastern Ukraine. Based on the methods of economic and statistical analysis the cost of intermediate import in certain types of economic activity has been calculated and import receptivity change in accordance to the volatility of the nominal effective exchange rate of the national currency has been evaluated; using structural and functional method a grouping of economic activities depending on the level of import receptivity has been performed. The reasons of the sharp devaluation of the hryvnia in early 2015 have been determined and its consequences on the balance of payments have been assessed. The calculation of exchange rate influence on certain types of economic activity based on equations and identities of national accounts considering the level of import capacity has been done. The linear relationship between exchange rate volatility and import receptivity has been found. The vectors of import regulation in order to stabilize the balance of payments are investigated. The possibilities and priorities of a selective import substitution under the circumstances of rising price competitiveness of national products have been evaluated. Scientific originality of the research is based on prediction of import receptivity change in terms of hryvnia devaluation and revaluation in 1%, 5% and 10%; the influence of certain economic activities on export have been determined. The practical significance is concerned with the ability to take into account the calculations results while choosing the methods and tools of import regulation by state authorities.

Keywords: currency fluctuations, devaluation, import receptivity, import substitution, competitiveness.

Одержано 15.02.2015 р.